

Tasarım Atölye Eğitiminde Disiplinlerarası Uygulamalar

Seçil KARTOPU¹ , Sare Şeyma DURAN²

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye, secilkartopu@aybu.edu.tr

² Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye, sareseymaduran@aybu.edu.tr

Makale Bilgileri ÖZ

Araştırma Makalesi

Makale Geçmişi

Geliş: 28.04.2023

Kabul: 12.06.2023

Yayın: 30.06.2023

Anahtar Kelimeler:

Tasarım,

Sanat,

Disiplinlerarası,

Tasarım Atölye,

Eğitim.

Sanat ve tasarım alanındaki yeni yaklaşımlar öğrencilerin çok yönlü ve bütüncül bir biçimde düşünebilmesini destekler niteliktedir. Teorik ve uygulamanın ağırlıklı olduğu tasarım atölye derslerinin üniversitelerdeki eğitim sürecindeki öneminden hareketle yürütülen bu araştırmanın amacı, öğrenci merkezli öğrenimi destekleyen, yenilikçi teknolojiler ve materyallerle zenginleştirilmiş disiplinlerarası alanda bir “Tasarım Atölye Dersi Etkinliği” tasarlamak ve öğrenciler üzerindeki etkisini incelemektir. Tasarlanan etkinlik kapsamında gruplar halinde çalışan öğrenciler, belirledikleri problemlere disiplinlerarası farklı bakış açılarıyla çözüm yolları getirmiş, fotoğraf çekmiş, karakter oluşturmuş, senaryo yazmış, dijital afiş çalışması ve maket çalışması yapmışlardır. Geleneksel ve dijital sanatları bir arada kullanmışlardır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin görüşlerini almak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış “Görüşme Formu” kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Bir devlet üniversitesinde öğrenim gören görsel iletişim tasarımı bölümünün ikinci sınıfında okuyan 50 öğrenci ile yürütülen bu araştırmada alınan öğrenci görüşlerine göre veriler elde edilerek bulgu kısmı oluşturulmuştur. Burada öğrencilerden; projenin hazırlık süreci, proje süreci ve proje sonucunun beklentileri karşılama durumu, öğrenciler açısından grup çalışmalarının avantajları ve sınırlılıkları, tasarım çalışmasının öğrenciye katkıları, bireysel olarak iyi yaptıkları ve zorlandıkları konular, grup olarak iyi yaptıkları ve zorlandıkları konular hakkındaki değerlendirmeleri alınmıştır. Bu verilerin analiz edilerek gruplara ayrılan öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunlar ve sağladıkları faydalar ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda tasarım alanında disiplinlerarası grup çalışmalarının alanda daha çok araştırılması üzerine öneriler getirilmiştir.

Yasal İzinler: Etik Kurul: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, Tarih: 03.01.2023, Sayı: 22-1303

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

Atıf/Citation: Atman Uslu, N. & Onan, A. (2023) Investigating Computational Identity and Empowerment of The Students Studying Programming: A Text Mining Study. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 93-118. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2023.27>.

Interdisciplinary Applications In Design Workshop Education

Article Info

Research Article

Article History

Received: 28.04.2023

Accepted: 12.06.2023

Published: 30.06.2023

Keywords:

Design,

Art,

Interdisciplinary,

Design Workshop,

Education.

ABSTRACT

New approaches in the field of art and design support students to think in a versatile and holistic way. The aim of this research, which is carried out based on the importance of design workshop courses that are mainly theoretical and practical in the education process at universities, is to design a “Design Workshop Course Activity” in an interdisciplinary field enriched with innovative technologies and materials that support student-centered learning and to examine its impact on students. Within the scope of the designed course activity, students working in groups have brought solutions to the problems they have identified with interdisciplinary different perspectives, taken photographs, created characters, written scenarios, made digital poster work and model work. They have used traditional and digital arts together. The phenomenology design, which is one of the qualitative research approaches, was used in the research. In the research, semi-structured "Interview Form" developed by the researchers was used as a data collection tool in order to get the opinions of the students, and the obtained data were analyzed by content analysis technique. In this research conducted with 50 students studying in the second year of visual communication design department at a state university, data were obtained by taking student views and the findings section was formed by obtaining data according to the views of the students. Here, evaluations of students were taken regarding; preparation process of the project, project process and whether the project outcome meets expectations, advantages, and limitations of group work from the perspective of students, contributions of design work to students, evaluations regarding individual topics they did well and struggled with, evaluations regarding topics they did well and struggled with as a group. At the end of this research, problems encountered by students who were divided into groups in education and benefits provided by them were analyzed in detail by analyzing these data. As a result of the research, recommendations were made on interdisciplinary group studies in the field of design.

Legal Permissions: Ethics Committee: Ankara Yıldırım Beyazıt University (AYBU) Social and Human Sciences Ethics Committee, Date: 03.01.2023, Number: 22-1303

EXTENDED SUMMARY

Introduction: New approaches in the field of art and design support students to think in a versatile and holistic way. The Department of Visual Communication Design, which aims to provide comprehensive design education at universities, aims to provide students with the qualities expected of a contemporary designer. Design education is generally an area where different disciplines come together. In this research, the knowledge and methods of different disciplines required to solve today’s complex problems are combined with process-based interdisciplinary education. This approach helps students develop a skill set that enables them to work not only in their own fields but also in different disciplines, and provides them

with thinking from different perspectives, problem-solving and critical thinking skills. Thus, students can more effectively solve complex design problems they will encounter throughout their lives.

Aim of the Study: Based on the importance of design workshop courses that are mainly practical in the education process at universities, the purpose of this research is to design a process-based “Design Workshop Course Activity” enriched with innovative technologies and materials that support student-centered learning, to apply it with an interdisciplinary approach and to obtain student views regarding this application.

Materials and Method: In order to obtain student views, a phenomenology design, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 2nd grade students (50 students) of the Department of Visual Communication Design who are studying at a state university. A semi-structured “Interview Form” developed by the researchers was used as the data collection tool to obtain student views in the research. Ten open-ended questions were asked to determine their views on topics such as their gender, opinions on the project preparation process, opinions on the project process, opinions on whether the study meets expectations, opinions on group work in the study, opinions on contributions of the study, opinions on individual topics they did well and struggled with in the study, opinions on topics they did well and struggled with as a group in the study. Content analysis technique was used in data analysis and themes and sub-themes were determined as a result of answers given to questions in the interview form.

Findings: In this section, information about the design workshop course activity is given first and then the findings regarding the student views obtained are analyzed. While designing the design workshop course activity with an interdisciplinary approach, students were asked to design a project. Therefore, it was ensured that students focused on important and current topics, concepts, and problems in line with determining the design problem, and groups were determined for group work. Students wrote a scenario/story that examines the problem they identified and includes solution ways, designed characters based on the photographs they took and colored them with acrylic paints. They designed a three-dimensional model of an important space using waste materials as much as possible in groups and on paper they turned their character designs into three-dimensional designs and placed their three-dimensional character designs on the model. Later, they turned the scenario they wrote into a booklet and prepared their book cover designs and digital poster designs that tell their projects and scenarios. Suitable exhibition arrangements were determined by each group and the works were exhibited. This interdisciplinary course activity was designed in a structure that will bring together traditional approach with digital, photography art with architecture.

In this research conducted with 50 students studying in the second year of visual communication design department at a state university, data were obtained by taking student views and the problems encountered by students who were divided into groups in education and benefits provided by them were analyzed in detail by analyzing these data. In the analysis results; it is seen that students had the most disagreements on managing different perspectives and communication within the group in the theme of problems experienced during the preparation process of design and project studies they prepared within the scope of design workshop, and they had problems with organizing group members and material procurement during the project study process. Students stated that the design work they prepared mostly met their expectations. In group work, students stated that they had advantages such as presenting different perspectives, being economical (labor, cost, time, etc.), providing social interaction as sub-themes; while lack of consensus among students, inability of group members to come together, disagreements within the group, lack of individual responsibility awareness, problems in task distribution were stated as limitations of group work. Students stated that the project had the most social contribution and that contributions such as team

management, managing human relations and respecting different ideas followed this. In addition, they stated that this study also has individual contributions and academic contributions with sub-themes such as patience, self-awareness, responsibility skills, fun time, planning, and design skills, manual skills, creative thinking. Students stated that they did the best character design individually. This is followed by sub-themes such as model design, scenario creation, coloring work, idea generation, social relations, fulfilling responsibilities. During the study, students stated that they had a hard time working in groups individually, while coloring work, model building, technical problems and scenario creation were other areas where they had difficulty. Students stated that they created the best model as a group and that they also did well in team harmony and student task distribution.

Discussion and Conclusion: As can be understood from the data, the studies have positive and negative effects on the students. Students stated that the study had contributions such as design skills, manual skills, creative thinking, gaining different perspectives and teamwork in the scope of the course activity and that they did well as a group in the design work they prepared within the scope of the course activity. However, expressions indicating that students do not care about or share each other's ideas in their answers reveal that there is a problem with communication within the group. It is thought that this result is due to students not being accustomed to this type of group work, as they are generally focused on individual work in art and design education. In some of the research results, students stated that the biggest contribution of this study was team management, while in another theme they stated that they had problems with group work during project preparation and project process management. However, in another theme, students stated that they developed team management skills as a result of the project outcome. They also stated that they did the best model work as a group in another theme, while stating that they had difficulty creating models as a group in another theme. These results may be due to students being unfamiliar with group work and being accustomed to individual work and achievements.

Suggestions: It is seen that students have difficulty in organizing as a group, task distribution and communication. It is thought that this is due to the fact that more emphasis is placed on individual work in higher education institutions. Therefore, it is recommended that interdisciplinary group work be emphasized especially in the field of design and that design workshop courses are more suitable for these studies. In addition, the effects of studies conducted on design workshop courses activity in different fields should be investigated on students.

GİRİŞ

Görselliğin önem kazandığı günümüzde yeni uzmanlık alanlarının gelişmesi bu alanlara nitelikli eleman yetiştirme ihtiyacını da doğurmaktadır. Bu durum bir fikrin veya bir mesajın, yaratıcı problem çözme, güçlü ve etkili iletişim becerilerine dayalı, tasarım ilke ve prensipleri doğrultusunda işlevsel bir biçimde görselleştirmesi amacına odaklı bir eğitimi son derece gerekli kılmaktadır. Tasarımın olduğu her noktada var olan görsel iletişim tasarımı alanı, moda tasarımından afiş tasarımına, mağaza konsept tasarımlarından web sitelerine ve animasyon, video gibi çeşitli multimedya ürünlerinin tasarımına kadar geniş bir yelpazeyi kapsadığından tasarım alanına nitelikli eleman yetiştirme ihtiyacını karşılaması açısından son derece önemlidir (Doğan, 2015: 19). Görsel iletişim tasarımı eğitimi çeşitli sektörlere söz konusu bu gereklilikleri yerine getirebilen, iletişim faaliyetleri sırasında görsel ve kavramsal düşünebilen, konsept geliştirebilen, problem çözme odaklı ve bunu yaparken iletişim, tasarım, teknoloji, reklam vb. disiplinleri birleştiren nitelikli eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Eğitim, toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasında önemli bir toplumsal kurumdur. Bireyin kendini ifade etme becerisinin, yeteneklerinin ve yaratıcılığının ortaya çıkarılmasında eğitimin çok önemli bir rolü olduğu bilindiğinden, eğitim stratejilerinin iyi saptanarak planlamaların çok doğru yapılması gerekmektedir (Mazlum ve Ekmekçi, 2026: 66). Bu bağlamda üniversiteler yalnızca bir eğitim kurumu olarak düşünülmemelidir. Öğrencilere araştırmalar yoluyla edinilen bilgiler aktarılmalı aynı zamanda karşılaştıkları problemleri çözerken ve düşünce üretirken başka görüş açılarının varlığını görmeye, diğer disiplinlerle ilişki kurabilmeye ve iş birliği yapabilmeye de yönlendirilmelidir. Günümüzde eğitimde yeni yaklaşımlar öğrenciyi tüm etkinliklerin merkezine alarak zihinsel süreçlerini harekete geçirmeyi amaçlamaktadır (Güneş, 2012:128). Bu nedenle diğer disiplinlerin değişik bakış açıları ile kazandıkları deneyim ve birikimlerini, anlamlı bir şekilde bir araya getirerek kendi bakış açılarını yapılandırabilmeleri ve gerçek yaşamda kullanabilmeleri sağlanmalıdır.

Eğitimde disiplinlerarası öğretim yaklaşımları öğrenme ve öğretme sürecinin etkililiğini artırması açısından son zamanlarda üzerinde durulan bir yaklaşımdır (Duman ve Aybek, 2003:11). Bu bağlamda araştırmanın amacı; bir devlet üniversitesinde “Görsel İletişim Tasarımı” bölümü ikinci sınıfında öğrenim gören öğrencilerin aldığı “Tasarım Atölye Dersi” kapsamında araştırmacılar tarafından bir etkinlik tasarlanması, disiplinlerarası bir yaklaşımla uygulanması ve bu uygulama ile ilgili öğrenci görüşlerinin alınmasıdır. Geleneksel çizim tekniklerini kullanmanın yanı sıra dijital tasarım olanaklarının da kullanılacağı ders kapsamında; fotoğraf sanatı, heykel sanatı kapsamında çalışmalar ve mimarlık alanında daha çok kullanılan maket çalışması yaptırılmıştır.

Farklı disiplinlerin bir arada bulunduğu bir “Tasarım Atölye Dersi” tasarımının, tasarım öğrencilerinin daha nitelikli ve amacına uygun tasarımlar ortaya çıkarabilmesine, tasarımlarının hedef kitle ve toplumsal gelişmelere uygun olmasına ve öğrencinin kendini geliştirebilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. “Tasarım Atölye” dersinin içeriği görsel hikâyeleştirme kavram ve tekniklerini de kapsamaktadır. Bu araştırmada öğrenciler görsel hikâyeleştirme tekniği olarak çeşitli analog ve dijital çizim yeteneklerini birleştirme üzerinde yoğunlaşmış ve edindikleri becerilerini gerçek hayat reklam senaryoları için karışık medya illüstrasyon, afiş ve resimli taslakları çizmek için kullanmışlardır.

Bu araştırmanın, öğrenci merkezli yaklaşım ve modeller çerçevesinde disiplinlerarası bir ders etkinliği tasarımının yapılması, uygulanması ve başka bir alana transfer edilebilir tecrübeler sağlaması, değişik alanlardan bilgilerin etkili bir biçimde bütünleştirilmesi açısından özgün bir değere sahip olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda benzeri çalışmaları yapacak araştırmacılara dersi etkinliği geliştirme kuramsal ve uygulamaya yönelik açıklamalar ve öneriler getirilmesi hedeflenmiştir.

Günümüzde sanat ve tasarım anlayışı, teknolojik gelişmelerin yanı sıra farklı tekniklerin ve malzemelerin bir arada kullanıldığı, farklı düşüncelerin bir araya gelerek yeni bir ifade biçimini tasarlama sürecinin önem kazandığı uygulamaları içermektedir. Sanat ve tasarım eğitimi veren alanlarda uygulama esas olduğundan diğer disiplinlere oranla teorik olduğu kadar ve uygulama dersleri de ağırlıktadır. Görsel iletişim tasarımı yalnızca tasarımın kendisini değil, oluşturulan tasarımın teknik anlamda ortaya koyulmasını da içeren bir alan olduğundan uygulama görsel iletişim tasarımında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle eğitimde öğrenciyi pasif konumundan çıkararak edindiği bilgiyi yapılandıran aktif bir konuma taşıyacak yaklaşımlar geliştirilmeli, hâlihazırda var olan eğitim ortamlarında düzenlemelere gidilmelidir (Pilkington ve Sanders, 2014 Akt. Yavuz,2022: 1). Dolayısıyla malzeme ve teknik alışverişi sayesinde bir alanın diğer alandan beslenerek değişim gösterdiği disiplinlerarası çalışmaların öğrencilerin edindikleri teorik ve pratik bilgi ve becerilerini yenilikçi ürün fikirlerine dönüştürebileceği (Koşar, 2017: 2037, Yavuz, 2022: iii) eğitim ortamları sunan uygulamaların tasarım eğitimi derslerinde yer alması önemlidir.

Tasarım eğitiminin en değerli yapı taşlarından biri olan uygulamalı stüdyo eğitimi/tasarım atölye derslerinde uygulama ağırlıklı olmakla beraber dersin içeriğine bağlı olarak sözlü anlatım da yer alabilir. Tasarım Atölye dersleri yapısı nedeniyle “anlatım tabanlı” klasik ders ortamından farklı olarak, geleneksel atölye eğitimi sırasında öğrenciler sürecin doğası gereği hem eğitimcilerle hem de birbirleriyle, sanat ve tasarımın doğası gereği ise malzemeyle sürekli bir etkileşim içinde olurlar.

Öğrenci bu derste tasarım sürecinin her aşamasını kapsayacak şekilde bugüne kadar edindiği bilgileri ve becerileri çeşitli tasarım uygulamaları ile ortaya çıkarmaktadır. Tasarım süreci çeşitli aşamalardan meydana gelmekte olup bu aşamalar; 1-) Problem tanımlama 2-) Araştırma 3-) Planlama 4-) Oluşturma (Yapım) 5-) Değerlendirme 6-) Yeniden Yapılandırma 7-) Tanıtım ve Pazarlama’dır (<https://mustafabulbul.meb.k12.tr>). Öğrencinin bu ders uygulamaları sırasında farklı çözüm yolları olduğunu bilmesi ve farklı bakış açıları kazanması amacı ile tasarlanan tasarım atölye dersi etkinliği, geleneksel yaklaşım ile dijitali, fotoğraf sanatı ile mimarlığı buluşturacak bir yapıda düzenlenmiştir.

Bu çalışmada disiplinlerarası tasarım atölye dersi etkinliğinin tasarlanması ve bu etkinlik kapsamında öğrencilerin grup çalışmalarıyla tasarladıkları proje çalışmaları ile ilgili görüşlerinin alınması problem cümlesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle tasarım atölye dersi etkinliği tasarlanmıştır. Bu etkinlik kapsamında öğrencilerin görüşleri ile ilgili alt problemler şu şekilde belirlenmiştir;

- 1- Öğrencilerin disiplinlerarası tasarım atölyesi dersi etkinliği kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, proje hazırlık sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Öğrencilerin tasarım atölyesi dersi etkinliği kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, proje sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Öğrencilerin etkinlik kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4- Öğrencilerin hazırladıkları tasarım çalışmasındaki grup çalışmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5- Öğrencilerin hazırladıkları tasarım çalışmasının katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 6- Öğrencilerin etkinlik kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?

- 7- Öğrencilerin etkinlik kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
- 8- Öğrencilerin hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
- 9- Öğrencilerin hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada öğrenci görüşlerini almak amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, tam olarak anlaşılabilen olguları ortaya çıkarmak amacıyla, farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve detaylı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanan bir araştırma deseni (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Araştırmacının araştırmaya katılanlar tarafından tanımlanan bir olgu hakkındaki insan deneyimlerinin özünü tanımladığı bir nitel araştırma stratejisi olduğundan kişi yada kişilerin bir olguya ilişkin deneyimlerini keşfetmek amacıyla bu desen tercih edilmiştir (Creswell, 2009: 213, Çapar ve Ceylan, 2022: 297).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğrenim gören Görsel İletişim Tasarımı Bölümü 2. Sınıf öğrencileri (50 öğrenci) oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin veriler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.

Araştırmanın Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Değişken	Alt Değişken	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	36	72,5
	Erkek	14	28,0
Toplam		50	100,0

Tablo 1’deki veriler incelendiğinde araştırmaya 36 (%72,0) kadın, 14 (%28,0) erkek olmak üzere 50 öğrencinin katıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin Grup Dağılımları şu şekildedir;

1. Grup: 3 Erkek, 8 Kadın,
2. Grup: 3 Erkek, 7 Kadın,
3. Grup: 2 Erkek, 8 Kadın,
4. Grup: 2 Erkek, 7 Kadın,
5. Grup: 4 Erkek, 6 Kadın.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Araştırmada öğrenci görüşlerinin alınması amacıyla veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra alanla ilgili üç öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Görüşme formunda öğrencilerin cinsiyeti, proje hazırlık sürecine ilişkin görüşleri, proje sürecine ilişkin görüşleri, çalışmanın beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşleri, çalışmadaki grup çalışmalarına ilişkin görüşleri, çalışmanın katkılarına ilişkin görüşleri, çalışmada bireysel olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri, çalışmada bireysel olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri, çalışmada grup olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri ve çalışmada grup olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 9 açık uçlu soru sorulmuştur. Tasarlanan etkinlik haftada dört ders saati olmak üzere toplam yedi hafta sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmış, görüşme formunda yer alan sorulara verilen cevaplar neticesinde temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Temalar oluşturulurken tereddütte düşülen konularda ikinci bir görüş alınarak görüş birliği sağlanmıştır. Her tema ve alt tema için frekanslar hesaplanmıştır. Araştırmaya 50 öğrenci katılmıştır. Verilerin analizi yapılırken bazı öğrencilerin birden fazla temaya görüş bildirmeleri veya konuya ilişkin görüş bildirmemeleri durumunda elde edilen frekanslar 50'den fazla veya eksik çıkmıştır.

Etik

Etik kurallar gereği her öğrenci araştırmada kodlanarak yer almıştır ve 2022-1303'nolu etik kurul proje onay belgesi alınmıştır. Görüşme formu online olarak öğrencilere gönderilmiş ve veriler toplanmıştır.

UYGULAMA SÜRECİ

Disiplinlerarası Tasarım Atölye Dersi Etkinliğinin Tasarlanması

Tasarlanan etkinlik kapsamında;

- İlk hafta öğrencilerin problemi belirlemeleri doğrultusunda önemli ve güncel konu, kavram ve problemlere odaklanması sağlanmıştır. Çevresi ve dünyada meydana gelen olaylardan haberdar olması öğrencilerin, düşünme ve fikirlerde ayrıntıya inerek yüksek düzeyde genellemelere (analiz ve sentez düzeyi) ulaşmasını sağlayacaktır.

- Çalışma gruplarının oluşumunda öğrenciler serbest bırakılmış ve seçilen problemi benimseyen ve ilgi duyan diğer arkadaşlarıyla gruplar oluşturmuşlardır. Öğrenciler gruplara kendileri karar vermişlerdir.

- İkinci hafta, öğrencilerden belirledikleri problemi irdeleyen ve çözüm yollarını içeren bir senaryo/hikâye yazmaları istenmiştir. Yazım aşamasında tüm grup üyelerinin birer karakter olarak senaryo/hikâyede yer almaları önemlidir.

- Bir diğer aşamada oluşturulan senaryo/hikâye kapsamında her öğrenci resimleyecekleri karakterlerini ve onların özelliklerini dikkate alarak fotoğraf çekmiştir.

- Üçüncü hafta her bir öğrenci, çektiği fotoğraflardan elde ettiği renklerle gramajlı kağıtlara kendi karakter tasarımlarını yapmış ve renklendirmiştir.

- Dördüncü hafta öğrenciler kâğıda çalıştıkları karakter tasarımlarını üç boyutlu tasarımlar haline getirmişlerdir.

- Beşinci ve altıncı hafta öğrenciler, hikâye/senaryoda geçen bir mekânın maketini yapıp daha önce yaptıkları üç boyutlu karakter tasarımlarını makete yerleştirmişlerdir.

- Hikâye/senaryonun kitapçık haline getirilmesi amacıyla gerekli kapak tasarımı ve hikâye/senaryoyu anlatan afiş tasarımları dijital ortamda tasarlanmıştır.

- Yedinci hafta ise uygun sergileme düzenleri her bir grup tarafından belirlenerek yapılan çalışmalar sergilenmiştir.

1.Grup öğrencilerinin Fotoğraftan karakter tasarımları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. 1. Grup öğrencilerinin fotoğraf ve karakter çalışmaları

1. Grup öğrencilerinin yaptıkları maket tasarımı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. 1. Grup öğrencilerinin maket çalışması

1. Grup öğrencilerinin yaptıkları senaryo kapağı çalışması, senaryo çalışması ve afiş çalışması Şekil 3’te görülebilir.

Şekil 3. 1. Grup öğrencilerinin; soldan sağa grup senaryo kapağı çalışması, grup senaryo çalışması ve grup afiş çalışmaları

2. Grup öğrencilerinin fotoğraftan karakter tasarımları Şekil 4’de verilmiştir.

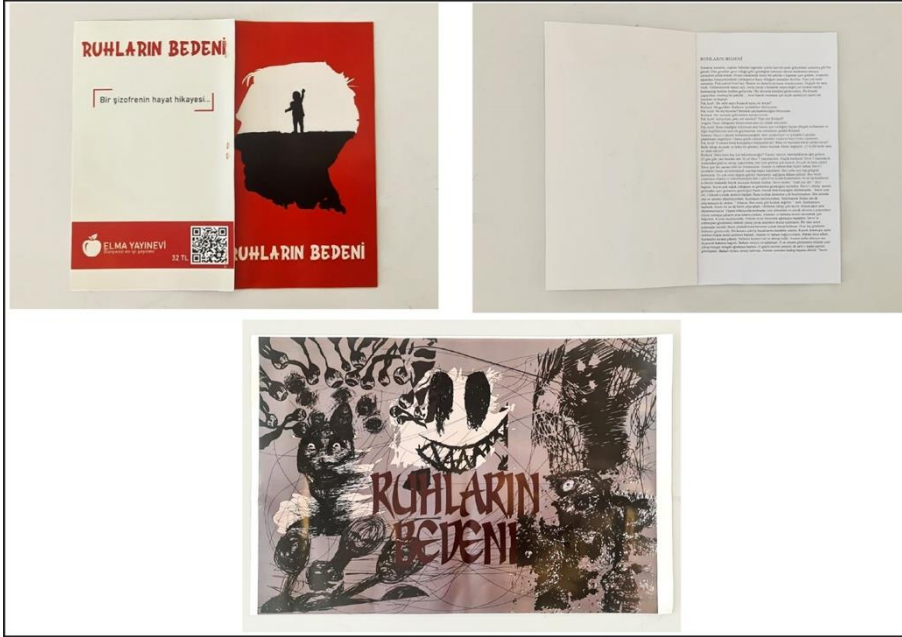
Şekil 4. 2. Grup öğrencilerinin fotoğraf ve karakter çalışmaları

2. Grup öğrencilerinin yaptıkları maket tasarımı Şekil 5’te gösterilmiştir.

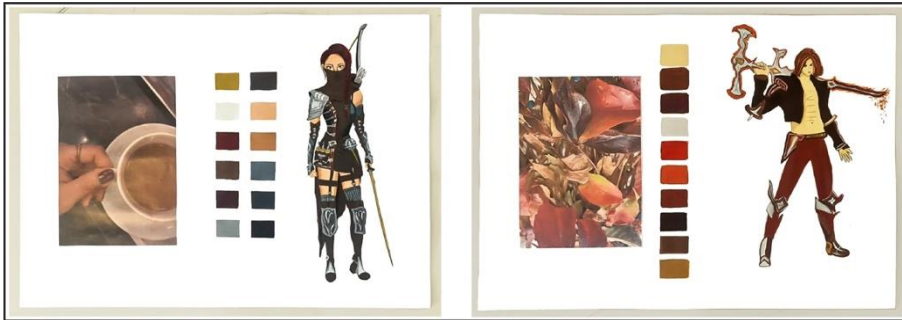
Şekil 5. 2.Grup öğrencilerinin maket çalışması

2. Grup öğrencilerinin yaptıkları senaryo kapağı çalışması, senaryo çalışması ve afiş çalışması Şekil 6'da görülebilir.

Şekil 6. 2. Grup öğrencilerinin; soldan sağa grup senaryo kapağı çalışması, grup senaryo çalışması ve grup afiş çalışmaları.

3. Grup öğrencilerinin Fotoğraftan karakter tasarımları Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. 3. Grup öğrencilerinin fotoğraf ve karakter çalışmaları

3. Grup öğrencilerinin yaptıkları maket tasarımı Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. 3.Grup öğrencilerinin yaptıkları maket çalışması

3. Grup öğrencilerinin yaptıkları senaryo kapağı çalışması, senaryo çalışması ve afiş çalışması Şekil 9’da görülebilir.

Şekil 9. 3. Grup öğrencilerinin; soldan sağa grup senaryo kapağı çalışması, grup senaryo çalışması ve grup afiş çalışmaları.

Bu araştırmada, tasarım atölye dersi kapsamında tasarlanan etkinlik ve disiplinler arası uygulama ile görsel iletişim tasarımı özelde tasarım atölye derslerinin gerek farklı disiplinlerle etkileşimi ile gerekse grup çalışmalarıyla öğrencilere kendi bilgilerini değişik bakış açılarıyla pekiştirme ve yapılandırarak yeni tasarımlarda kullanırma, sosyal sorumluluk kazandırma, olumlu değişim ve farkındalık yaratmadaki önemi ve katkısı ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

Disiplinlerarası tasarlanan bu etkinlikte uygulanan maket yapımı, mimarlık eğitim sürecinde verilen derslerden biridir. Genel olarak mimarlıkta tasarımın görselleştirmesi iki şekilde yapılmaktadır; Analog ortam (iki boyutlu düzlem üzerinde, iki veya üç boyutlu çizimler), üç boyutlu cisim (Maket yapımı) ve dijital ortam (Akın, 2008:7). Görsel iletişim tasarımı bölümü öğrencileri her ne kadar üç boyutlu modelleme gibi dijital çalışmalarda etkin olsalar da maket uygulaması, öğrencinin üç boyutu dokunarak kavrayabilmesi, yaptığı tasarımın çevresiyle ilişkisini anlayabilmesi, farklı ölçeklendirmelerle ilgili farkındalık geliştirebilmesi, yaparak öğrenmesi ve tasarımını üç boyutlu deneyimlemesi bakımından fayda sağlamaktadır (Asar, 2021:738).

19. yüzyılda çekilen ilk fotoğraftan sonra çağımızda fotoğraf teknolojisi gelişerek dijitalleşmiş, öğrenciler için ulaşılabilir bir araç haline gelmiştir. Görsel iletişim alanında eğitim gören öğrenciler görsel imge

kullanımında fotoğrafı afiş, katalog gibi çeşitli tasarımlarda kullanılmaktadır. Tasarım atölyesi etkinliği kapsamında ise karakter ve mekân tasarımında renk üretirken bu alandan yararlanmaları hedeflenmiştir. Fotoğrafta kompozisyon öğelerinden olan renk, bilinçli bir kullanımı gerektirmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bilinçli bir izleyici olarak görme yetisinin de gelişmesine katkı sağlayan fotoğraf disiplini de etkinliğe dahil edilmiştir. Öğrenciler gözlem yeteneklerini tasarımcı bakış açısıyla kullanmış, senaryolarına uygun olacak bir konuyu bu bilinçle çekmesi istenmiştir. Fotoğraflar baskı alınarak içinden renk paleti oluşturmaları sağlanmıştır.

Tasarlanan etkinlikte yapılan tasarımların hayatın içinde ve uygulanabilir olmasına dikkat edilmiştir. Genel olarak problemin belirlenmesinden senaryo/hikâyenin yazımına, karakterlerin oluşturulmasından mekân tasarımına kadar bir bütün halinde tasarlanan projeler, reklam ve film sektörünün de dikkatini çekmesi halinde hayata geçirilebilir nitelikte olacaktır. Bu anlamda araştırma ve uygulamanın, çağdaş tasarım atölye uygulamalarını desteklemesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

BULGULAR

1. Alt Problem: Öğrencilerin Disiplinlerarası Tasarım Atölyesi Dersi Etkinliği Kapsamında Hazırladıkları Tasarım Çalışmasının Proje Hazırlık Sürecine İlişkin Görüşleri ile ilgili Bulgular

Öğrenci görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde öğrenci görüşlerine yönelik elde edilen verilere yer verilmiştir. Veriler tablolar halinde gösterilmiştir. Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi etkinliği kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, proje hazırlık sürecine ilişkin görüşleri Tablo 2' de gösterilmektedir.

Tablo 2.

Tasarım atölyeleri hazırlık sürecine ilişkin değerlendirme

Temalar	Alt Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Olumlu Değerlendirmeler	Sorun yok	Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₁₂ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅ , Ö ₁₇ , Ö ₁₉ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₆ , Ö ₂₇ , Ö ₂₈ , Ö ₃₅ , Ö ₃₈ , Ö ₄₅ , Ö ₄₆	16
	Toplam		16
Yaşanılan Sorunlar	Fikir ayrılıklarını yönetme	Ö ₈ , Ö ₁₃ , Ö ₃₄ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₄₁ , Ö ₄₃ , Ö ₄₇ , Ö ₄₉	9
	Grup içi iletişimsizlik	Ö ₂ , Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₂₅ , Ö ₃₂ , Ö ₄₀ , Ö ₄₈	7
	Grup uyumu	Ö ₁₁ , Ö ₁₈ , Ö ₂₀ , Ö ₄₂ , Ö ₅₀	5
	Senaryo oluşturma	Ö ₁₆ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₉ , Ö ₃₉	5
	Materyal temini	Ö ₁ , Ö ₃₆ , Ö ₃₇	3
	Grup üye sayısının fazla olması	Ö ₁₀ , Ö ₄₃	2
	Zaman yönetimi	Ö ₅ , Ö ₄₄	2
	Bireysel sorumlulukları yerine getirilmemesi	Ö ₃ , Ö ₈	2
	Deneyim eksikliği	Ö ₃₃	1
	Toplam		36
Genel Toplam		52	

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde; öğrencilerin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım

çalışmasının, proje hazırlama sürecine ilişkin değerlendirmelerinin olumlu değerlendirmeler ve yaşanan sorunlar olmak üzere iki temadan oluştuğu görülmektedir. Olumlu değerlendirmeler temasına ilişkin 16 öğrenci görüş bildirmiştir. Yaşanılan sorunlar temasına ise 36 öğrenci görüş bildirmiştir. Yaşanılan sorunlar temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise 9 öğrenci fikir ayrılıklarını yönetme, 7 öğrenci grup içi iletişimsizlik, 5 öğrenci grup uyumu, 5 öğrenci senaryo oluşturma, 3 öğrenci materyal temini, 2 öğrenci grup üye sayısının fazla olması, 2 öğrenci zaman yönetimi, 2 öğrenci bireysel sorumlulukların yerine getirilmemesi ve 1 öğrenci deneyim eksikliği alt temasında sorun yaşadığını ifade etmiştir. Yaşanılan sorunlar teması incelendiğinde öğrenciler en çok fikir ayrılıklarını yönetme alt temasında sorun yaşarken en az deneyim eksikliği alt temasında sorun yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 2'deki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri sorun yok teması yönünde eğilim göstermektedir. Kadın öğrencilerin görüşleri ise dağınık dağılım göstermektedir.

Olumlu Değerlendirmeler temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₇ “Proje hazırlanırken bir sorun yaşamadık.”

Yaşanılan sorunlar temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₅ “Projeler gayet zevkli ve bir şeyler üretmek fikirlerimin projeye dönüşüp somut halini görmek beni mutlu ediyor. Fakat diğer derslerimle beraber olduğunda zorlanıyorum. Strese giriyorum yetiştiremem korkusuyla yaptığım projeler aceleye gelmiş gibi oluyor. Bu durumda potansiyelimin altında bir projem olunca üzülüyorum diğer derslerimde her biri önemli bu yüzden aradan öncelik verip seçmek zorunda kalıyorum üzücü”

Ö₂₂ “Senaryoyu bulmak bizi bir tık zorladı. Farklı şeyler ortaya koymak istediğimiz için buna baya kafa patlattık”

Ö₃₂ “Bizim grubumuzda V kişisi ve ben dışında kimse proje sürecin de irtibat halinde kalmadı. Kitap kapağı ve senaryo sürecinden hiç haberimiz olmadı ve ne yapıldığını görmedik final teslim günü gördük ve afişi görev dağılımında belirlememize rağmen bizim haberimiz olmadan 2 kişi kitap kapağını hazırlamış, iki kişinin hazırlamasına rağmen kitap kapağı yetersizdi.”

Ö₃₇ “Atık malzemelerle çalıştığımız için malzemeleri toplamakta problem yaşadık”

Ö₄₁ “Bazı arkadaşlar kendi fikirlerinden başka fikirleri umursamaması. Yeni fikirlere kapalı olması hazırlık ve yapım aşamasında zorladı tüm ekibi.”

2. Alt Problem: Öğrencilerin Tasarım Atölyesi Dersi Etkinliği Kapsamında Hazırladıkları Tasarım Çalışmasının Proje Sürecine İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, proje sürecine ilişkin görüşleri Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3.

Proje sürecine ilişkin değerlendirme

Temalar	Alt Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Olumlu Değerlendirmeler	Sorun yaşanmadı	Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅ , Ö ₁₆ , Ö ₂₀ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₈ , Ö ₂₉ , Ö ₃₅ , Ö ₄₇	13
	Toplam		13
Yaşanılan Sorunlar	Grup üyelerinin organize olamaması	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₅ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ ,	24

	Ö ₃₂ , Ö ₃₄ , Ö ₃₆ , Ö ₃₇ , Ö ₃₈ , Ö ₃₉ , Ö ₄₁ , Ö ₄₂ , Ö ₄₃ , Ö ₄₆ , Ö ₄₉ , Ö ₅₀	
Materyal temini	Ö ₆ , Ö ₂₁ , Ö ₂₅ , Ö ₂₆ , Ö ₃₂ , Ö ₃₈ , Ö ₄₃	7
Grup içi iletişimsizlik	Ö ₂ , Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₄₀ , Ö ₄₈	5
Maket tasarımı	Ö ₇ , Ö ₁₇ , Ö ₂₇ , Ö ₃₃ , Ö ₄₄	5
Zaman yönetimi	Ö ₅ , Ö ₄₅	2
Grup üyelerinin ayrılması	Ö ₉	1
Toplam		44
Genel Toplam		57

Tablo 3’te verilen, öğrencilerin tasarım atölyesi dersinde hazırladıkları tasarım çalışmasının, proje yürütme sürecine ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; olumlu değerlendirmeler ve yaşanan sorunlar olmak üzere iki temadan oluştuğu görülmektedir. Olumlu değerlendirmeler temasına ilişkin 13 öğrenci sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Yaşanılan sorunlar temasına ise 44 öğrenci görüş bildirmiştir. Yaşanılan sorunlar temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 24 öğrenci grup üyelerinin organize olamaması, 7 öğrenci materyal temini, 5 öğrenci grup içi iletişimsizlik, 5 öğrenci maket tasarımı, 2 öğrenci zaman yönetimi ve 1 öğrenci grup üyelerinin ayrılması alt temasında sorun yaşadığını ifade etmiştir. Yaşanılan sorunlar temasına ilişkin alt temalar incelendiğinde öğrencilerin en çok grup üyelerinin organize olamamasından kaynaklı sorun yaşadıkları görülmektedir. Bununla birlikte en az sorun yaşanan alt tema ise grup üyelerinin ayrılması olarak belirlenmiştir.

Tablo 3’teki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım gösterirken kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise grup üyelerinin organize olamaması alt teması yönünde eğilim göstermektedir.

Olumlu Değerlendirmeler temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₁₄ “Yaptığımız minyatür işleri oldukça beğendim.”

Ö₂₂ “Proje sırasında hiçbir sorun yaşamadık. Grup arkadaşlarımdan hepsi sorumluluk sahibiydi.”

Ö₄₇ “Zordu ama eğlenceliydi.”

Yaşanılan sorunlar temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö₁ “Takım arkadaşlarımla müsait olduğumuz zamanlar farklı olduğu için bazı zamanlar ödevi yapmak için buluşamadık.”

Ö₄ “İletişimsizlik maketin her aşamasına yansıyor, özellikle birlikte çalışma konusunda sorun yaşadık.”

Ö₁₇ “Kişi sayısı fazla olduğu için bir araya gelmekte zorlandık. Atık malzemelerle çalıştığımız için bir araya getirmekte zorlandık.”

Ö₂₁ “Malzeme arama ve bulma sürecinde sıkıntılar yaşandı. Çevredeki insanlarla iletişime girerek çözüldü.”

Ö₄₃ “Atık malzemelerle çalışıldığı için maketi yapmakta zorluk çektik. Okul günleri dışında grup üyeleriyle bir araya gelme imkânımız olmadı.”

3. Alt Problem: Öğrencilerin Etkinlik Kapsamında Hazırladıkları Tasarım Çalışmasının Beklentilerini Karşılama Durumuna İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşleri Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4.

Proje sonucunun beklentileri karşılama durumuna ilişkin değerlendirme

Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Karşıladi	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₁₀ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅ , Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₆ , Ö ₂₇ , Ö ₂₈ , Ö ₂₉ , Ö ₃₁ , Ö ₃₂ , Ö ₃₃ , Ö ₃₅ , Ö ₃₆ , Ö ₃₇ , Ö ₃₉ , Ö ₄₀ , Ö ₄₂ , Ö ₄₄ , Ö ₄₇	33
Kısmen Karşıladi	Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₉ , Ö ₁₂ , Ö ₂₅ , Ö ₃₀ , Ö ₃₄ , Ö ₃₈ , Ö ₄₃ , Ö ₄₅ , Ö ₅₀	11
Karşilamadi	Ö ₈ , Ö ₁₁ , Ö ₄₁ , Ö ₄₆ , Ö ₄₈ , Ö ₄₉	6
Genel Toplam		50

Tablo 4’te verilen, öğrencilerin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, beklentilerini karşılama durumuna ilişkin değerlendirmelerinin; karşıladi, kısmen karşıladi ve karşilamadi olmak üzere üç temadan oluştuğu görülmektedir. Karşıladi temasına ilişkin 33 öğrenci, kısmen karşıladi temasına ilişkin 11 öğrenci ve karşilamadi temasına ilişkin ise 6 öğrenci görüş bildirmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda gerçekleştirilen projelerin beklentiyi karşiladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4’teki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde hem erkek öğrencilerin hem de kadın öğrencilerin görüşleri karşıladi teması yönünde eğilim göstermektedir.

Beklentiyi karşiladi temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₇ “Proje sonucu ortaya çıkan ürünler beklentimi karşiladi, grup arkadaşlarımla iyi bir fikir alışverişi sonucu projemiz istediğimiz gibi oldu.”

Ö₁₉ “Projenin tamamı geri dönüştürülebilir atıklardan olduğu için ortaya çıkan ürünler tatlı bir görüntüye sahipti beklentimi karşiladi.”

Ö₂₁ “Beklediğimiz ve hayal ettiğimiz şekilde bir çalışma oldu. Beklentilerimizi karşiladi.”

Ö₂₂ “Beklentimin çok üstünde bir iş çıktı. Kendimden ve grup arkadaşlarımdan memnunum”

Beklentiyi kısmen karşiladi temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö₄₃ “Ortaya çıkan ürünleri geri dönüşüm malzemelerinden yaptığımız için beklentimin belli bir kısmını karşiladi.”

Ö₄₅ “Tam olarak istediğim gibi olmadı. Ama sonuç kötü değildi. Volkanik dağa ışık efekti verilecekti olmadı.”

Beklentiyi karşilamadi temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö₈ “Beklenti mi karşilamadi çünkü gerekli özen gösterilmedi.”

Ö₄₁ “Beklentimi karşilamadi çok daha güzel olabilirdi.”

4. Alt Problem: Öğrencilerin Hazırladıkları Tasarım Çalışmasındaki Grup Çalışmalarına İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasındaki grup çalışmalarına ilişkin görüşleri Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5.

Grup çalışmalarının avantajları ve sınırlılıklarına ilişkin değerlendirme

Temalar	Alt Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Avantajlar	Farklı bakış açıları sunma	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₂₂ , Ö ₂₈ , Ö ₃₁ , Ö ₃₄ , Ö ₃₅ , Ö ₃₉ , Ö ₄₀ , Ö ₄₃	19
	Ekonomik olma (iş gücü, maliyet, zaman vb.)	Ö ₁ , Ö ₆ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₃₀ , Ö ₃₆ , Ö ₃₈ , Ö ₄₄ , Ö ₄₅ , Ö ₄₆	16
	Sosyal etkileşim sağlama	Ö ₃ , Ö ₁₄ , Ö ₂₆ , Ö ₂₇ , Ö ₂₉ , Ö ₄₁	6
	Kişisel gelişime etki	Ö ₁₁ , Ö ₃₂ , Ö ₄₇ , Ö ₄₉	4
	Sorumluluk kazandırma	Ö ₁₅	1
	Toplam		46
Sınırlılıklar	Fikir birliği sağlama	Ö ₂ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀ , Ö ₂₁ , Ö ₂₉ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₃₈ , Ö ₄₀ , Ö ₄₄ , Ö ₄₅ , Ö ₄₆	18
	Grup üyelerinin bir araya gelememesi	Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₂₂ , Ö ₂₈ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₃₇ , Ö ₄₃ , Ö ₄₄ , Ö ₄₆	10
	Grup içinde anlaşmazlık	Ö ₆ , Ö ₃₂ , Ö ₄₁ , Ö ₄₇ , Ö ₄₈ , Ö ₄₉	46
	Bireysel sorumluluk bilincinin eksikliği	Ö ₉ , Ö ₂₅ , Ö ₃₃ , Ö ₄₂	4
	Görev dağılımında sorunlar	Ö ₆ , Ö ₁₈ , Ö ₄₂	3
	Grup içi iletişimsizlik	Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₄₀	3
	Bireysel çalışma isteği	Ö ₃ , Ö ₅₀	2
	Kendi fikrini dayatma	Ö ₅ , Ö ₈	2
	Farklı fikirlere saygı duyulmaması	Ö ₃ , Ö ₅	2
	Toplam		50
	Genel Toplam		96

Tablo 5'te verilen, öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasındaki grup çalışmalarına ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; avantajlar ve sınırlılıklar olmak üzere iki temadan oluştuğu görülmektedir. Grup çalışmalarının avantajları temasına 46 öğrenci görüş bildirmiştir. Grup çalışmalarının sınırlılıkları temasına 49 öğrenci görüş bildirmiştir. Grup çalışmalarının avantajları temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 19 öğrenci farklı bakış açıları sunma, 16 öğrenci ekonomik olma (iş gücü, maliyet, zaman vb.), 6 öğrenci sosyal etkileşim sağlama, 4 öğrenci kişisel gelişime etki, 1 öğrenci sorumluluk kazandırma yönündedir.

Grup çalışmalarının sınırlılıkları temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 18 öğrencinin fikir birliği sağlama, 10 öğrencinin grup üyelerinin bir araya gelememesi, 6 öğrencinin grup içinde anlaşmazlık, 4 öğrencinin bireysel sorumluluk bilincinin eksikliği, 3 öğrencinin görev dağılımında sorunlar, 3 öğrencinin grup içi iletişimsizlik, 2 öğrencinin bireysel çalışma isteği, 2 öğrencinin kendi fikrini dayatma, 2 öğrencinin farklı fikirlere saygı duyulmaması ifadelerinden oluşmaktadır. Grup çalışmalarının avantajları incelendiğinde farklı bakış açıları sunma en çok görüş bildirilen alt temayken grup çalışmalarının sınırlılıkları incelendiğinde fikir birliği sağlama alt teması olduğu görülmektedir. Verilerden anlaşılacağı üzere farklı bakış açıları sunulması bir avantajken aynı zamanda birçok fikrin sunulmasından kaynaklı ortak bir karara varma bir sınırlılık olarak görülmektedir.

Tablo 5'teki eriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde grup çalışmalarının avantajları temasına ilişkin hem erkek öğrencilerin görüşleri hem kadın öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım göstermektedir. Grup çalışmalarının sınırlılıkları teması incelendiğinde ise erkek öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım

göstermektedir. Kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise fikir birliği sağlama alt teması yönünde eğilim göstermektedir.

Grup çalışmalarını avantajları temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₁ “Ekonomik olarak daha tutarlı. Tüm iş birine yıkılacağına grup çalışması sayesinde yükümüz hafifledi.”

Ö₆ “Artı yönleri olarak; farklı düşünceler, zamandan tasarruf, görev dağılımı, bütçeden tasarruf.”

Ö₁₀ “Karşı fikirler edinmek ve olaylara farklı yönlerden bakabilmek açısından yararlı.”

Ö₁₄ “Birlikte bir şeyler paylaşmak ve başardığımızı görmek artularındandı.”

Ö₁₉ “Grup çalışmasında herkes üstüne düşen görevi yaptığında proje hızlı bir şekilde ilerliyor bu durum zaman bakımından avantaj sağlıyor.”

Ö₃₁ “Herkes projeye kendi düşüncesinden bir şey katmış olabiliyor. Düşünemediğimiz tıkanığımız bir yerde bir başka üye bir düşünce sunabiliyor.”

Ö₄₇ “Artıları sabretmeyi ve insanlara uymayı öğrendim”

Ö₄₉ “Grupla çalışmak gelecek açısından çok iyi. Çünkü karşılaşabileceğimiz zorluklara bir ayna oluyor.”

Grup çalışmalarının sınırlılıkları temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö₃ “Bazen kendi düşüncenize saygı duyulmadığı ve kale alınmadığımızı hissedebiliyorsunuz ki bu bir grup içinde aslında hiç grup olunamadığını temsil ediyor.”

Ö₅ “Her insan karakteri farklı ve dominant olan arkadaşlar bazen pasif kalan arkadaşların fikirlerini görmezden gelip kalp kırabiliyor. Her şey kendi istediği gibi olsun ve fikirlere saygı duymada eksiği olunca ekipte pasif olanlar uyum sağlamaya çalışıyor”

Ö₂₁ “Farklı fikirlerin bir araya gelmesi konusunda sıkıntılar yaşandı.”

Ö₂₈ “Eksisi herkesin bir araya toplanmasının zor olması.”

Ö₄₂ “Ekip üyelerinin bazıları umursamaz ve rahat davranışları sebebi ile proje sürecinde geride kaldık. Ekip lideri olmayışı karar sürecinde çok zorladı. Görev paylaşımı ve görev üstlenme bazı üyeler için sıkıntı oldu.”

Ö₄₄ “Herkesi bir araya getirmemin ortak karar almanın zorluğu eksi yönüydü.”

5. Alt Problem: Öğrencilerin Hazırladıkları Tasarım Çalışmasının Katkılarına İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmalarının katkılarına ilişkin görüşleri Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6.

Tasarım çalışmalarının katkılarına ilişkin değerlendirme

Temalar	Alt Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Bireysel Katkılar	Sabır	Ö ₂ , Ö ₈ , Ö ₂₀ , Ö ₃₈ , Ö ₄₉	5
	Kendini tanıma	Ö ₇ , Ö ₂₈ , Ö ₅₀	3
	Sorumluluk becerisi	Ö ₄₀ , Ö ₄₃	2
	Eğlenceli vakit	Ö ₁ , Ö ₁₉ ,	2

	Plan yapma	Ö ₄₂	1
	Endişe	Ö ₁₁	1
	Toplam		13
Akademik Katkıları	Tasarım becerisi	Ö ₄ , Ö ₉ , Ö ₁₃ , Ö ₂₇	4
	El becerisi	Ö ₁₈ , Ö ₂₃ , Ö ₃₃	3
	Yaratıcı düşünme	Ö ₉ , Ö ₂₉ , Ö ₄₄	3
	Toplam		10
Sosyal Katkıları	Ekip çalışması yürütme	Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₉ , Ö ₁₆ , Ö ₁₉ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₄ , Ö ₂₅ , Ö ₂₆ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₃₂ , Ö ₃₄ , Ö ₃₅ , Ö ₃₆ , Ö ₃₇ , Ö ₃₉ , Ö ₄₁ , Ö ₄₅ , Ö ₄₇ , Ö ₄₈	22
	İnsan ilişkilerini yönetme	Ö ₂ , Ö ₁₀ , Ö ₁₄ , Ö ₁₅ , Ö ₄₉	5
	Farklı fikirlere saygı duyma	Ö ₃ , Ö ₁₇ , Ö ₃₃	3
	Toplam		30
Hiçbir Şey	Yok	Ö ₁₂ , Ö ₄₆	2
	Toplam		2
	Genel Toplam		55

Tablo 6’da verilen, öğrencilerin tasarım atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının katkılarına ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; bireysel katkılar, akademik katkılar, sosyal katkılar ve hiçbir şey temalarının olduğu görülmektedir. Bireysel katkılar temasına ilişkin 13 öğrenci, akademik katkılar temasına ilişkin 10 öğrenci, sosyal katkılar temasına ilişkin 30 öğrenci ve hiçbir şey temasına ilişkin 2 öğrenci görüş bildirmiştir. Bireysel katkıları temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 5 öğrencinin sabır, 3 öğrencinin kendini tanıma, 2 öğrencinin sorumluluk becerisi, 2 öğrencinin eğlenceli vakit, 1 öğrencinin plan yapma, 1 öğrencinin endişe ifadelerinden hareketle oluşturulmuştur. Akademik katkılar temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 4 öğrencinin tasarım becerisi, 3 öğrencinin el becerisi, 3 öğrencinin yaratıcı düşünme ifadelerinden oluşmaktadır. Sosyal katkılar temasını oluşturan alt temalar incelendiğinde ise; 22 öğrencinin ekip çalışması yürütme, 5 öğrencinin insan ilişkilerini yönetme, 3 öğrencinin farklı fikirlere saygı duyma ifadelerinden oluşmaktadır. Hiçbir şey temasına ise 2 öğrenci görüş bildirerek katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Yürütülen projenin katkıları incelendiğinde en çok sosyal katkısı olduğu görülmektedir. Bu tema kapsamında ise ekip çalışması yürütme en çok görüş bildirilen alt temadır. Tablo 2 ve Tablo 3’deki veriler dikkate alındığında projeye hazırlık ve proje sürecinde öğrenciler grup çalışması yürütme noktasında sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak Tablo 6’dan anlaşılacağı üzere proje sonucunda öğrenciler ekip çalışması yürütme noktasında geliştikleri sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 6’daki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise ekip çalışması yürütme alt teması yönünde eğilim göstermektedir.

Bireysel katkılar temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₇ “Bu çalışma bana senaryo, afiş, kapak tasarımı, maket gibi yaptığımız çalışmalarda kendimde keşfettiğim farklı fikirleri kazandırdı.”

Ö₃₈ “Sabretmeyi kazandırdı.”

Ö₄₀ “Bu çalışma bana daha çok sorumluluk almayı kazandırdı”

Akademik katkılar temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₁₈ “El becerilerimi ve koordinasyon yeteneğimi geliştirdiğini düşünüyorum.”

Ö₂₇ “Karakter tasarımı, mekân tasarımı hakkında yetkinlik kazandığımı düşünüyorum.”

Ö₂₉ “Bu çalışma benim yaratıcılığımı, fikir ve kelime dağarcığımı genişletti.”

Sosyal katkılar temasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₁₇ “Farklı fikirlerin olduğu bir ortamda diğer fikirlere saygı duymayı ve birlikte çalışmayı deneyimledim.”

Ö₂₁ “Grup içerisinde belli sorumluluklarımızın olduğunu ve bu sorumlulukları aksatırsak diğerlerinin de işinin aksamaya anlamına geldiğini öğrendik”

Ö₃₁ “Güzel bir deneyimdi. Sadece kendi adıma çalışma yapmadığım için ekstra bir sorumluluk bilinci kazandırdı. Son olarak farklı bireylerin proje üstüne düşünüp toplu bir ürün sunması sosyallik açısından da bir şeyler kazandırdı.”

Ö₄₉ “İnsanları daha iyi tanımamı sağladı. Sabırlı olmam gerektiğini. Kendi düşüncelerimi de söylememi fakat bunu yaparken mantıklı bir şekilde hareket ederek diğerlerini ikna etmem gerektiğini öğrendim.”

6. Alt Problem: Öğrencilerin Etkinlik kapsamında hazırladıkları Tasarım Çalışmasında Bireysel Olarak İyi Yaptıkları Konulara İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7.

Tasarım çalışmasında bireysel olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin değerlendirme

Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Karakter Tasarımı	Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₂ , Ö ₁₇ , Ö ₂₀ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₇ , Ö ₂₈ , Ö ₃₄ , Ö ₃₉ , Ö ₄₃ , Ö ₄₇ , Ö ₄₉	16
Maket Tasarımı	Ö ₃ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₅ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₃₂ , Ö ₃₃ , Ö ₄₂ , Ö ₄₉ , Ö ₅₀	13
Senaryo Oluşturma	Ö ₁₁ , Ö ₁₅ , Ö ₂₃ , Ö ₂₉ , Ö ₃₁ , Ö ₄₂ , Ö ₄₉	7
Renklendirme Çalışmaları	Ö ₄ , Ö ₆ , Ö ₂₄ , Ö ₃₆ , Ö ₃₉ , Ö ₄₅ , Ö ₄₆	7
Fikir Üretme	Ö ₂ , Ö ₂₁ , Ö ₂₇ , Ö ₄₁ , Ö ₄₂ , Ö ₄₄	6
Sosyal İlişkiler	Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₃₅ , Ö ₃₇	4
Sorumluluklarını Yerine Getirme	Ö ₅ , Ö ₁₅ , Ö ₃₈ , Ö ₄₀	4
Dijital Tasarım	Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₄₂	3
Afiş Tasarımı	Ö ₁₆ , Ö ₂₆	2
Materyal Temini	Ö ₈ , Ö ₂₁	2
Diğer	Ö ₁ , Ö ₄₁ , Ö ₄₈	3
Genel Toplam		67

Tablo 7’ de verilen, öğrencilerin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; karakter tasarımı, maket tasarımı, senaryo oluşturma, renklendirme çalışmaları, fikir üretme, sosyal ilişkiler, sorumluluklarını yerine getirme, dijital tasarım, afiş tasarımı, materyal temini ve diğer olmak üzere 11 temadan oluştuğu görülmektedir. 16 öğrenci karakter tasarımı, 13 öğrenci maket tasarımı, 7 öğrenci senaryo oluşturma, 7 öğrenci renklendirme çalışmaları, 6 öğrenci fikir üretme, 4 öğrenci sosyal ilişkiler, 4 öğrenci sorumluluklarını yerine getirme, 3 öğrenci dijital tasarım, 2 öğrenci afiş tasarımı, 2 öğrenci materyal temini ve 3 öğrenci diğer temalarına görüş bildirmiştir. Temalar incelendiğinde en çok görüş bildirilen tema karakter tasarımıyken en az görüş bildirilen afiş tasarımı ve materyal temini temalarıdır.

Tablo 7'deki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise karakter tasarımı ve maket tasarımı alt temaları yönünde eğilim göstermektedir.

Öğrencilerin neyi iyi yaptıklarına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö₁₁ “Senaryoyu iyi yazdığımı düşünüyorum. Edebiyata karşı ilgim var. Genel de yazılarım, cümlelerim karşı taraflar tarafından beğenilir.”

Ö₂₁ “Malzeme bulma ve fikir üretme konusunda iyiydim. Çünkü araştırarak en iyi ve en uygun fiyatlı ürünleri buldum.”

Ö₂₂ “Karakter tasarımı başlı başına bir sebep. Bu zamana kadar yaptığım en orijinal karakter oldu.”

Ö₂₄ “Renkleri doğru tutturdum. Çünkü fotoğrafım birkaç rengin tonlarından oluşuyordu.”

Ö₃₄ “Karakterin kişilik özellikleri, özel güçleri ile gerçekten bir bütün olarak uyumunu iyi yaptığımı düşünüyorum. Karakter hayalimdekine oldukça yakın oldu.”

Ö₃₅ “Grubu aynı fikirde toplamayı.”

Ö₄₀ “Bu etkinlikte görev dağılımı sonucu ortaya çıkan sorumluluklarımı yeterince yerine getirdiğimi düşünüyorum”

7. Alt Problem: Öğrencilerin Etkinlik Kapsamında Hazırladıkları Tasarım Çalışmasında Bireysel Olarak Zorlandıkları Konulara İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8.

Tasarım çalışmasında bireysel olarak zorlandıkları konulara ilişkin değerlendirme

Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Grup Çalışması Yürütmek	Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₈ , Ö ₂₁ , Ö ₂₅ , Ö ₃₂ , Ö ₃₈ , Ö ₄₀ , Ö ₄₁ , Ö ₄₂ , Ö ₄₈ , Ö ₄₉	14
Renklendirme	Ö ₂ , Ö ₇ , Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₂₄ , Ö ₂₆ , Ö ₂₈ , Ö ₄₆	8
Maket Oluşturma	Ö ₃ , Ö ₉ , Ö ₂₃ , Ö ₃₃ , Ö ₃₅ , Ö ₄₃ , Ö ₅₀	7
Teknik Problemler	Ö ₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₃₀ , Ö ₄₄ , Ö ₄₇	6
Senaryo Oluşturma	Ö ₂₉ , Ö ₃₁ , Ö ₃₄ , Ö ₃₉	4
Diğer	Ö ₁₁ , Ö ₁₄ , Ö ₂₂ , Ö ₃₆ , Ö ₄₅	5
Sorun Yok	Ö ₆ , Ö ₁₅ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀ , Ö ₂₇ , Ö ₃₇	6
Toplam		50

Tablo 8’de verilen, öğrencilerin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında bireysel olarak zorlandıkları konulara ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; grup çalışması yürütmek, renklendirme, maket oluşturma, teknik problemler, senaryo oluşturma, diğer ve sorun yok olmak üzere 7 temadan oluştuğu görülmektedir. 14 öğrenci grup çalışması yürütmek, 8 öğrenci renklendirme, 7 öğrenci maket oluşturma, 6 öğrenci teknik problemler, 4 öğrenci senaryo oluşturma, 5 öğrenci diğer konularda ve 6 öğrenci sorun yok teması yönünde görüş bildirmiştir. Veriler incelendiğinde öğrenciler en çok grup çalışması yürütme noktasında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ancak tablo 6’daki veriler incelendiğinde bu çalışmanın en büyük katkısının ekip çalışması yürütme olduğu görülmektedir.

Tablo 8’deki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım

gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise grup çalışması yürütmek alt teması yönünde eğilim göstermektedir.

Öğrencilerin proje sürecinde zorlandıkları konulara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö₄ “Grupla çalışırken zorlandım.”

Ö₁₇ “Renk tonlarını tutturmak zorladı. Özellikle rengi bir kere elde edip kullandığım zaman yetmediği oluyordu. Bu yüzden bir daha rengi elde etmekte zorlandım.”

Ö₂₉ “Bu etkinlikte senaryo yazarken fikir üretme aşamasında zorlandım. Çünkü farklı ve soyut bir konu, en iyisi olmasını istediğim için zorlandım.”

Ö₃₅ “Maket işini ilk defa yaptığımız için zorlandım.”

Ö₃₇ “Çok zevkli bir çalışmaydı zorlandım diyemem.”

Ö₄₄ “Elektrik bağlamak gibi alanım olmayan konuları yapmaya çalışırken zorlandım.”

Ö₄₈ “Grup arkadaşlarım ile iletişim kurarken çok zorlandım.”

8. Alt Problem: Öğrencilerin Hazırladıkları Tasarım Çalışmasında Grup Olarak İyi Yaptıkları Konulara İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin görüşleri Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9.

Tasarım çalışmasında grup olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin değerlendirme

Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Maket Oluşturmak	Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₃ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₅ , Ö ₂₈ , Ö ₃₂ , Ö ₃₃ , Ö ₃₄ , Ö ₃₈ , Ö ₄₂ , Ö ₄₉ , Ö ₅₀	16
Ekip Uyumu	Ö ₃ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₂₀ , Ö ₂₁ , Ö ₂₇ , Ö ₃₁ , Ö ₃₅ , Ö ₃₆ , Ö ₃₇ , Ö ₄₃ , Ö ₄₄	12
Görev Dağılımı	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₆ , Ö ₁₂ , Ö ₁₅ , Ö ₁₆ , Ö ₁₉ , Ö ₂₄ , Ö ₂₉ , Ö ₃₉	11
Hiçbir şey	Ö ₄ , Ö ₁₁ , Ö ₄₁ , Ö ₄₈	4
Zamanlama	Ö ₅ , Ö ₄₆ , Ö ₄₇	3
Diğer	Ö ₁₄ , Ö ₂₂ , Ö ₂₆ , Ö ₃₀ , Ö ₄₀ , Ö ₄₅	6
Toplam		52

Tablo 9’da verilen, tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak iyi yaptıkları konulara ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; maket oluşturma, ekip uyumu, görev dağılımı, hiçbir şey, zamanlama ve diğer olmak üzere 6 temadan oluştuğu görülmektedir. 16 öğrenci maket oluşturma, 12 öğrenci ekip uyumu, 11 öğrenci görev dağılımı, 4 öğrenci hiçbir şey, 3 öğrenci zamanlama ve 6 öğrenci diğer temaları yönünde görüş bildirmiştir. Veriler incelendiğinde öğrenciler grup olarak en iyi maket oluşturdukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 9’daki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin görüşleri maket oluşturma yönünde eğim göstermektedir. Kadın öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ise dağınık dağılım göstermektedir.

Öğrencilerin grup olarak projede iyi yaptıkları konulara ilişkin örnek ifadeleri şu şekildedir:

Ö₄ “İyi yaptığımız bir şey olduğunu sanmıyorum.”

Ö₇ “Tasarlandığımız maketin konumlandırmasını iyi yaptık, anlatmak istediğimiz mesajı doğru verdik.”

Ö₁₆ “İş bölümünü iyi yaptık. Herkes bir işin ucundan tuttuğu için hemen bitti.”

Ö₃₆ “Ekip olarak iyi çalıştık ve anlaştık bu yüzden elimizden gelenin en iyisini yaptık.”

Ö₃₈ “Yaptığımız maket bütün olarak gayet iyi ve kaliteli durduğunu düşünüyorum”

Ö₄₆ “İşi zamanında bitirmek.”

9. Alt Problem: Öğrencilerin Hazırladıkları Tasarım Çalışmasında Grup Olarak Zorlandıkları Konulara İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Görsel İletişim Tasarımı bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin tasarım atölyeleri dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10.

Tasarım çalışmasında grup olarak zorlandıkları konulara ilişkin değerlendirme

Temalar	Öğrenci Kodları	Frekans (f)
Maket Oluşturma	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₁₇ , Ö ₂₃ , Ö ₂₆ , Ö ₂₈ , Ö ₂₉ , Ö ₃₀ , Ö ₃₄ , Ö ₄₅ , Ö ₄₉ , Ö ₅₀	12
Ortak Karara Varma	Ö ₅ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₁₅ , Ö ₂₁ , Ö ₃₈ , Ö ₄₂	9
İletişim	Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₂₅ , Ö ₃₂ , Ö ₄₂ , Ö ₄₇ , Ö ₄₈	9
Bir Araya Gelme (Buluşma)	Ö ₁₀ , Ö ₁₉ , Ö ₃₁ , Ö ₃₃ , Ö ₃₇ , Ö ₄₃ , Ö ₄₄ , Ö ₄₆	8
Görev Dağılımı	Ö ₁₄ , Ö ₁₈ , Ö ₂₅ , Ö ₃₅ , Ö ₃₈ , Ö ₄₂ , Ö ₄₈	7
Senaryo Oluşturma	Ö ₁₃ , Ö ₁₆ , Ö ₂₂ , Ö ₂₉ , Ö ₃₉	5
Planlama	Ö ₃₆ , Ö ₄₀	2
Hiçbir şey	Ö ₆ , Ö ₂₄ , Ö ₂₇	3
Her şey	Ö ₁₁ , Ö ₄₁	2
Diğer Sorunlar	Ö ₇ , Ö ₂₀	2
Toplam		59

Tablo 10’da verilen, öğrencilerin tasarım atölyeleri atölyesi dersi kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasında grup olarak zorlandıkları konulara ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; maket oluşturma, ortak karara varma, iletişim, bir araya gelme (buluşma), görev dağılımı, senaryo oluşturma, planlama, hiçbir şey, her şey ve diğer sorunlar olmak üzere 10 temadan oluştuğu görülmektedir. 12 öğrenci maket oluşturma, 9 öğrenci ortak karara varma, 9 öğrenci iletişim, 8 öğrenci bir araya gelme (buluşma), 7 öğrenci görev dağılımı, 5 öğrenci senaryo oluşturma, 2 öğrenci planlama, 3 öğrenci hiçbir şey, 2 öğrenci her şey ve 2 öğrenci diğer sorunlar teması yönünde görüş bildirmiştir. Veriler incelendiğinde öğrencilerin grup olarak en çok zorlandıkları konunun maket oluşturma olduğu görülmektedir. Tablo 9’deki veriler göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin grup olarak en iyi yaptıkları konunun ise maket oluşturma olduğu görülmektedir.

Tablo 10’deki veriler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde hem erkek öğrencilerin görüşleri hem kadın öğrencilerin görüşleri dağınık dağılım göstermektedir.

Öğrencilerin grup olarak proje sürecinde zorlandıkları konulara ilişkin temalar:

Ö₂ “Okul dışında iletişim kurmakta. Görülen mesajlara geri dönülmemesinden veya belirtilen tarihte bazı şeylerin bitmemiş olmasından kaynaklı”

Ö₉ “Bazı çalışmalar kafa yapımıza uymadı. Herkesin farklı bir bakış açısı olduğu için çelişmeler

ortaya çıktığı oldu.”

Ö₁₇ “Maket zorladı çünkü tamamıyla atık malzemelerden çalıştığımız için bir araya getirmekte zorlandık.”

Ö₂₉ “Tasarlayacağımız maket ve senaryo da mantık hataları olmadan iyi ve anlamlı bir iş çıkarmaya çalışırken zorlandık diyebilirim.”

Ö₃₃ “Takım olarak toplanıp bir arada çalışma yapamadık. Kopuk bir takımdık.”

Ö₄₀ “Bu etkinlikte grup olarak planlı çalışmakta zorlandık”

Ö₄₁ “Projenin tamamını yaparken zorlandık”

Ö₄₈ “Bu etkinlikte sadece görev dağılımı ve iletişim kurarken zorlandık.”

TARTIŞMA / SONUÇ

Öğrencilerin tasarım atölye dersi etkinliği kapsamında hazırladıkları tasarım ve proje çalışmalarının hazırlık sürecine ilişkin yaşanan sorunlar temasında en çok fikir ayrılıklarını yönetme alt temasında sorun yaşadıkları bunu grup içi iletişimsizlik alt temasının izlediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin cevaplarında birbirlerinin fikirlerini umursamaması ve paylaşmaması durumunun sorun yarattığı ile ilgili ifadeler, grup içi iletişim bozukluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu sonucun öğrencilerin bu tarz grup çalışmalarına aşına olmadıkları, genellikle sanat ve tasarım eğitiminde bireysel çalışmalara ağırlık verildiği sebebiyle olduğu düşünülmektedir. Acar vd.’nin (2019: 529-530) 2017 Ocak ve 2018 yılı Ocak aylarında farklı yaş gruplarına yönelik iki atölye çalışması yapmışlar, ilk yıl hem ilköğretim öğrencilerinin hem üniversite öğrencilerinin grup oluşturma, eşleşmeler ve yapılacak çalışmalar konusunda tedirgin olduklarını diğer yıl ise önceki yıldan deneyimli oldukları için daha rahat olduklarını belirlemişlerdir. Aynı şekilde Demirel vd.’nin (2000) proje tabanlı öğrenme uygulamalarında bazı öğrencilerin aldıkları sorumlulukları yük olarak gördükleri ve bunun sebebinin bu tür çalışmalara alışık olmamaları olduğu tespitler arasındadır. Yine Ay (2013) yaptığı araştırma sonucu öğretmen adaylarının proje tabanlı öğrenme uygulamalarını başta zor buldukları ve anlamakta güçlük çektikleri ancak süreci kavradıkça çok olumlu tutum geliştirdiklerini tespit etmiştir. Dolayısıyla dersler kapsamında yapılacak daha fazla disiplinlerarası grup çalışmaları öğrencilerin birbirini daha iyi tanınması, birbirlerinin fikirlerine saygı göstermesi açısından önemlidir. Grup faaliyetlerinin artırılması, öğrenciler arasında grup davranış özelliklerini geliştirecektir (Gökay (2005: 106).

Proje çalışması sürecine ilişkin öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrencilerin en çok grup üyelerinin organize olamamasından kaynaklı sorun yaşadıkları ve bunu materyal temini ile ilgili yaşanan sorunların takip ettiği görülmektedir.

Öğrencilerin tasarım atölyesi dersi etkinliği kapsamında hazırladıkları tasarım çalışmasının, beklentilerini karşılama durumuna ilişkin değerlendirmelerine baktığımızda büyük bir çoğunlukla beklentilerini karşıladığı görülmektedir.

Grup çalışmalarının avantajları ve sınırlılıklarına ilişkin öğrenci değerlendirmelerinde; farklı bakış açıları sunma, ekonomik olma (iş gücü, maliyet, zaman vb.), sosyal etkileşim sağlama alt temaları avantaj olarak belirtilirken; öğrencinin fikir birliği sağlama, grup üyelerinin bir araya gelememesi, grup içinde anlaşmazlık, bireysel sorumluluk bilincinin eksikliği, görev dağılımında sorunlar alt temaları ise grup çalışmalarının sınırlılıkları olarak belirtilmiştir.

Öğrenciler, hazırladıkları tasarım çalışması ve yürütülen projenin katkıları incelendiğinde en çok sosyal katkısı olduğunu belirtmişler ve “ekip çalışması yürütme” en çok görüş bildirilen alt tema olmuştur. Bunu insan ilişkilerini yönetme, farklı fikirlere saygı duyma gibi sosyal katkılar izlemektedir. Ayrıca bu çalışmanın sabır, kendini tanıma, sorumluluk becerisi, eğlenceli vakit, plan yapma alt temaları ile bireysel

katkıları ve tasarım becerisi, el becerisi, yaratıcı düşünme alt temaları ile akademik katkıları da olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrenciler bireysel olarak en çok karakter tasarımını iyi yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunu maket tasarımı, senaryo oluşturma, renklendirme çalışmaları, fikir üretme, sosyal ilişkiler, sorumluluklarını yerine getirme alt temaları izlemektedir.

Çalışma boyunca öğrenciler, bireysel olarak grup çalışması yürütmekte çok zorlandıklarını belirtirken, renklendirme, maket oluşturma, teknik problemler, senaryo oluşturma gibi konular diğer zorlandıkları konular olarak gelmektedir.

Öğrenciler grup olarak en iyi maket oluşturduklarını ifade etmişler, ekip uyumunu ve öğrenci görev dağılımlarını da grup olarak iyi yaptıklarını belirtmişlerdir. Bir başka temada grup olarak en çok maket oluşturmada zorlandıkları bunu ortak karara varma, iletişim temalarının izlediği görülmektedir. Bazı gruplarda iletişim ve organize olamama sorunları olduğundan proje sonucunda ürün ortaya çıkmasında öğrenciler zorluklar yaşamışlardır. Çünkü diğer verilere bakıldığında öğrencilerin en çok grup çalışması yürütme noktasında zorlandıkları görülmektedir. Araştırma sonuçlarından bazılarında öğrenciler, bu çalışmanın en büyük katkısının ekip çalışması yürütme olduğunu söylerlerken diğer bir temada projeye hazırlık ve proje sürecinde grup çalışması yürütme noktasında sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bir başka temada proje sonucunda öğrenciler ekip çalışması yürütme noktasında geliştiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerin grup çalışmalarına aşina olmamalarından ve bireysel çalışmalara ve başarılarla alışkın olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Yapılan bir araştırmada grup olarak öğrenmeye (team learning), bireylerin birbirinden farklı olan bilgileri edinmesi, paylaşması ve birleştirmesi, böylece grubun sürekli gelişmek için takım performansına neyin yardım edip, neyin zarar verdiğinin incelenmesi olarak bakılmaktadır (Druskat ve Kayes, 2000). Bu araştırmada da öğrencilerden alınan verilerde “farklı bakışa açısı sunma” avantajının öne çıkması grup çalışmasının yaratıcı düşünmenin gelişimine etkisini göstermektedir.

London ve Sessa'ya göre; gruplar sürekli öğrenmeye açıktır, çalışırken karşılaştıkları zorluklar, onların işine yarayacak fırsatları görmelerine olanak sağlamaktadır. Bir grup olarak nasıl etkili çalışacakları, işlerini nasıl ve nasıl daha iyi yapacaklarını öğrenmektedir (London ve Sessa, 2007). Bu bağlamda veriler incelendiğinde öğrencilerin grup olarak en çok zorlandıkları ve en başarılı oldukları konunun (maket oluşturma) aynı olması vurgulanması gereken bir noktadır. Tasarım atölye eğitimine getirilen kolektif yaklaşımla yapılan bu disiplinlerarası uygulama projeleri öğrencilerin bütüncül bir yaklaşımla konsept çalışmalar ortaya koymasını sağlamıştır. Uygulamaların; diyalog temelli, düşünme ve tartışma ortamı oluşturarak yaratıcılığı tetikleme hedeflenmiş, böylece gruplar problem tanıma yapma ve çözme noktasında ilerleme kaydetmiştir.

Tasarım atölyesi dersi etkinliği kapsamında cinsiyet değişkenine göre; proje hazırlık sürecine ile ilgili erkek öğrenciler sorun yaşamazken kadın öğrencilerin grup içi iletişimsizlik ve fikir ayrılıkları yönünde sorun yaşadıkları, proje sürecinde çoğunlukla kadın öğrencilerin grup üyelerinin organize olamaması ile ilgili sorun yaşadıkları, tasarım çalışmasının beklentilerini karşılama durumuna ilişkin hem erkek öğrencilerin hem de kadın öğrencilerin beklentilerini karşıladığı yönünde olumlu cevap verdiği görülmüştür. Grup çalışmalarının sınırlılığı ile ilgili kadın öğrencilerin fikir birliği sağlama, tasarım çalışmasının katkıları ile ilgili ise yine kadın öğrencilerin ekip çalışması yürütme yönünde eğilim gösterdikleri, erkek öğrencilerin düşüncelerinin ise dağınık dağılım gösterdiği görülmektedir. Kadın öğrenciler karakter tasarımı ve maket tasarımını bireysel olarak iyi yaptıkları ile ilgili görüş bildirirken yine kadın öğrenciler grup çalışması yürütmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler maket yapmakta grup olarak iyi olduklarını ağırlıklı olarak belirtmişlerdir. Bu verilerden kadın öğrencilerin organize olma, fikir birliği sağlama, ekip çalışması yürütme konularında erkek öğrencilerden daha çok zorlandıkları görülmektedir.

Günümüzde tasarım mesleği çoğunlukla kolektif üretimin yapıldığı alanlardır. Bu nedenle uygulanan yaklaşımın tasarım öğrencileri açısından önemi sadece görsel ve plastik alandaki becerileri geliştirmesi değil; ilerleyen eğitim dönemleri ve profesyonel meslek hayatına geçmeden “birlikte çalışarak üretme” sürecine erkenden dahil olmalarını sağlamasıdır.

ÖNERİ

Araştırma verilerinde öğrencilerin zorlandıkları konular olduğu kadar sonuçtan ve çalışmadan kazandıklarından mutlu oldukları görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları zorlukların birçoğu grup çalışmaları ile ilgilidir. Grubun iyi organize olamaması ve iletişim kopukluğu gibi konular nedeniyle ekip çalışması yürütmede zorlanmışlardır. Bu nedenle ilköğretim ve orta öğretim sınıflarında daha çok uygulanan grup çalışmalarının üniversite düzeyinde de uygulanması gereklidir. Disiplinlerarası çalışma yapma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmamış aksine yapılan projeden keyif aldıkları, en çok fotoğraf çekerek yaptıkları karakter tasarımından ve maket çalışmasından mutlu oldukları, grubu ve kendilerini başarılı buldukları tespit edilmiştir. Yaşadıkları zorluk ürün ortaya çıkarmada değil grup içi iletişim kopukluğundan kaynaklanmaktadır. Bir araştırmada, Öztütüncü (2016:19-26) lisansüstü sanat eğitimlerinde yer alan disiplinlerarası atölye dersini irdelemiş, lisans derslerine giren atölye dersi öğretim elemanları ile görüşmüş, öğrencilerin atölye çalışmalarını projeye dönüştürmeleri ve uygulama sürecini disiplinler bağda yapmaları gerekliliğini vurgulayarak disiplinlerarası atölye çalışmalarının hem öğrencilerin hem ders öğretim elemanlarının farklı ilişkiler farklı bakış açılarıyla var olan potansiyellerini geliştireceğini belirtmiştir. Bu bağlamda ilköğretim ve ortaöğretim dönemlerinde daha çok uygulanan ekip ve grup çalışmaları, disiplinlerarası çalışmalar özellikle yükseköğretimde de uygulanmalıdır. Öğrencilere çok disiplinli düşünme yerine disiplinler arası düşünmenin öğretilebileceği kavramsal bir çerçeve geliştirmek önemlidir (Baishya, 2014: 154). Bu nedenle yükseköğretim kurumlarının hem disiplin hem de disiplinler arası uzmanlıkta aynı anda eğitim vermek için akademik müfredatlarını bu doğrultuda geliştirmeleri gerektiği, öğretim elemanlarının disiplinlerarası grup çalışmalarına derslerinde öncelik vermelerinin gerekliliği önerilmektedir. Ayrıca tasarım alanında disiplinlerarası grup çalışmalarının alanda daha çok araştırılması gerekmektedir.

BİLGİ NOTU

Yazar Katkıları: Yazar 1: %70-Araştırma tasarımı, literatür tarama, yöntem, analiz, bulgu ve sonuçlar, Yazar 2: %30-Literatür tarama, araştırma tasarımı

Etik Beyan ve Çıkar Çatışması

Bu araştırmanın hazırlık, verilerin toplanması ve analizi, raporlama olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kuralları temel alınmıştır. Committee on Publication Ethics (COPE)' in etik standartları ve koşullarını kabul edilmiş ve buna uygun davranılmıştır. Çalışma, bir kurum veya kuruluş tarafından fon desteği almamıştır. Makalede çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Ethical Statement and Conflict of Interest

Scientific ethical principles and rules were taken as the basis in all stages of this research, including preparation, data collection and analysis, and reporting. The ethical standards and conditions of the Committee on Publication Ethics (COPE) have been accepted and acted accordingly. The study did not receive funding from an institution or organization. There is no conflict of interest in the article.

KAYNAKÇA

Acar, A., Soysal Acar, A. Ş., Akduman, N. ve Lise, Y. (2019). Metanetli ve Sürdürülebilir Bir Gelecek için Tasarım, Sanat ve Oyun: Çocuklar ve Gençler için Atölye Çalışmaları. İdealkent, 10 (27), 518-537. DOI: 10.31198/idealkent.468301

- Akın, M. C. (2008). Mimarlıkta Dijital Görselleştirme Kavramı ve Uygulamalarının Sistematik Çözümlemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arabalı Koşar, S. T., (2017). Çağdaş Sanat Disiplinleri Arası Etkileşimlerde Lif Sanatı. İdil Sanat ve Dil Dergisi, vol.6, no.35, 2035-2059.
- Asar, H. (2021). Aracılı Karşılaşmalar: Maket Yapım Teknikleri Dersi Örneği. Journal of Architectural Sciences and Applications, 6(2), 737-750.
- Ay, Ş. (2013). Öğretmen adaylarının proje tabanlı öğrenme ve geleneksel öğretime ilişkin görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(1), 53 - 67.
- Baishya, A. (2014). Interdisciplinary Curriculum: Growing Need for Higher Education Systems. European Journal of Educational Sciences, 1(2), 153-160.
- Creswell, J. W. (2009). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çapar, M. C.ve Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2), 295-312.
- Demirel, Ö.ve diğ. (2000). Proje tabanlı öğrenme modelinin öğrenme sürecine ve öğrenci tutumlarına etkisi. IX. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirisi. Bolu
- Doğan, E. (2015). Türkiye'deki Görsel İletişim Tasarımı Bölümleri Üzerine Genel Bir Durum Analizi. İletişim Çalışmaları Dergisi, 1(1), 15-33.
- Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç-Temelli ve Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (11), 1-12.web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23502/250409> Erişim Tarihi: 15.02.2023
- Druskat, V. U. ve Kayes, D. C. (2000). Learning versus performance in short-term project teams. Small group research, 31(3), 328-353.
- Gökay, M. (2005). Sınıf Yönetimi (Ed. Özsoy, V.). İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Görsel Sanat Eğitimi Derneği yay., 3.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme. TÜBAR-XXXII-Güz.
- London, M. ve Sessa, V. I. (2007). How groups learn, continuously. Human Resource Management: Published in Cooperation with the School of Business Administration, The University of Michigan and in alliance with the Society of Human Resources Management, 46(4), 651-669.
- Mazlum, Ö. ve Ekmekçi, H. (2016). Görsel İletişim Tasarımı Eğitiminde Pedagojik Sanat Eleştirisi Yöntemine İlişkin Bir Örnek Olay Çalışması. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , (47) , 64-73 . Retrieved From <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Dpusbe/Issue/26801/286316> 286316 Erişim Tarihi: 02.06.2023
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- MEB. (2020), Ünite 3 Tasarım Odaklı Süreç, https://mustafabulbul.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/42/01/728170/dosyalar/2020_11/20113541_TASARI M_ODAKLI_SUREC.pdf. Erişim Tarihi: 10.02.2023

Öztütüncü, S. (2016). Disiplinlerarası Atölye Dersleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz Sanat*, 9(19).

Yavuz, F (2022). “Disiplinlerarası Öğrenci Kitleleri İçin Etkileşimli Tasarım Dersine Yönelik Bir Eylem Araştırması” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
Web: <https://hdl.handle.net/11421/26749> Erişim Tarihi: 10.02.2023